

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 października 2020 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w sprawie o sygn. akt I C 791/19 z powództwa U. K. przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. o zapłatę:

1. zasądził od pozwanego na rzecz powódki:
  - a) kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 marca 2019 r. do dnia zapłaty;
  - b) kwotę 7.116 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 10 października 2019 r.;
  - c) kwotę 988 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
3. obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotą 135 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy poczynił ustalenia faktyczne, w oparciu o które wydał kwestionowany wyrok, a które w całości podziela i przyjmuje za własne Sąd II instancji, co czyni zbędnym ich ponowne przytoczenie.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając wyrok w części, tj.:

1. pkt 1 lit. a) wyroku - w części zasądzonej 7 000 zł (czyli ponad 8 000 zł) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 marca 2019 r. do dnia zapłaty;
2. pkt 1 lit. b) wyroku — w całości,
3. pkt 1 lit. c) wyroku - w całości,
4. pkt 3 wyroku - w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu pozwany zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego mających wpływ na treść rozstrzygnięcia,

1. w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie dokonania wszechstronnego rozważenia zebranego materiału oraz pominięcie znaczenia ustalonych w postępowaniu dowodowym okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym faktu, iż:

- a) powódka w chwili śmierci brata miała 67 lat, mieszkała osobno, miała własną rodzinę (męża J., który niedługo po śmierci brata również zmarł oraz syna P.), była niezależna finansowo,
- b) powódka nie korzystała z pomocy psychologicznej lub psychiatrycznej, która mogłaby pomóc jej w szybszym i łatwiejszym przeżywaniem żałoby po tragicznej śmierci brata,
- c) nie ma dowodów, że problemy zdrowotne powódki (problemy z sercem) miały związek ze śmiercią C. S.,
- d) nie ma podstaw do twierdzenia, że oprócz negatywnych doznań i cierpień powódki po śmierci brata, powódka doznała dalej idących skutków, jak np. depresji, załamania nerwowego, zespołu stresu pourazowego, patologicznego procesu żałoby, a co więcej opinia biegłego je wykluczyła

2. art. 233 § 1 k.p.c.. a to w wyniku dowolnej, a nie wszechstronnej oceny dowodów, oraz sprzecznej z zebrany materiałem dowodowym oceny polegającej na przyjęciu, iż powódka jest dla zmarłego osobą najbliższą, pomimo że ich kontakt ograniczał się do sporadycznych rozmów telefonicznych oraz okolicznościowych spotkań rodzinnych,

3. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c.. poprzez zaniechanie dokonania wszechstronnego rozważenia zebranego materiału oraz pominięcie znaczenia ustalonych w postępowaniu dowodowym okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym faktu, iż powódka nie wymagała specjalistycznego leczenia psychiatrycznego, a wystarczające okazało się wsparcie bliskich oraz faktu otrzymania zasiłku pogrzebowego z ZUSu i skorzystania z pieniędzy poszkodowanego na zorganizowanie pogrzebu,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego mających wpływ na treść rozstrzygnięcia,

1. a w szczególności art. 446 § 4 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie skutkujące przyznaniem zadośćuczynienia w rażąco wysokiej kwocie 15 000 zł, w sytuacji gdy wskazane świadczenie ma jedynie charakter fakultatywny, a praktyką sądów w analogicznych stanach faktycznych jest zasądzenie świadczenia o charakterze umiarkowanym, warunkowanego ustaleniem szczególnych ponadstandardowych więzi przy jednoczesnym wystąpieniu krzywdy, a ponadto gdy z okoliczności sprawy wynika, że zadośćuczynienie powinno być zasądzone w niższej wysokości,

2. art. 446 § 1 w zw. z art. 361 k.c. poprzez zasądzenie odszkodowania w zakresie kosztów pokrytych w ramach ubezpieczenia społecznego oraz środków nie pochodzących z majątku powódki. Zasądzenie odszkodowania, w zakresie związanym z wymianą płyty nagrobkowej, co jednak było podyktowane względami estetycznymi, a nie koniecznością, - nie pozostawało zatem w adekwatnym związku przyczynowym ze śmiercią brata

3. art. 481 k.c. w zw. z 817 § 1 k.c. poprzez zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 9 marca 2019 r. do dnia zapłaty w sytuacji gdy w razie ustalenia wysokości zadośćuczynienia według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy uzasadnione jest przyznanie odsetek dopiero od chwili wyrokowania.

W konkluzji apelacji pełnomocnik pozwanego wniósł o:

1. zmianę rozstrzygnięcia w zakresie zaskarżenia poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części,

2. rozstrzygnięcie o kosztach procesu w zakresie postępowania w I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego, stosownie do wyniku postępowania i zasady odpowiedzialności strony za wynik sprawy.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o odrzucenie apelacji w zakresie zaskarżonego pkt 1 b i oddalenie apelacji w pozostałym zakresie oraz zasądzenie na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu.

Wbrew stanowisku powódki przedstawionemu w odpowiedzi na apelację, brak było podstaw do odrzucenia apelacji pozwanego w zakresie zaskarżonego punktu 1. b. wyroku. Wywiedzenie apelacji przez stronę pozwaną poprzedzone zostało złożeniem wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w całości (k. 117 akt) i zgodnie z wnioskiem nastąpiło doreczenie wyroku z uzasadnieniem co do całości wyroku (k. 128) .

W ocenie Sądu Okręgowego podniesione przez apelującego zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Sąd Okręgowy podziela zarówno ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, przyjmując je za własne, jak i dokonaną ocenę prawną.

Zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie. Jak wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa, czy w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie. Sąd drugiej instancji analizuje bowiem legalność oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, czyli bada czy zostały zachowane kryteria określone w art. 233 § 1 k.p.c. Należy zatem mieć na uwadze, że – co do zasady – Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, dokonując wyboru określonych środków dowodowych. Jeżeli z danego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko wtedy, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych (por. przykładowo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2001 r., I CKN 1072/99, Prok. i Pr. 2001 r., Nr 5, poz. 33, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2000 r., I CKN 1114/99, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000r., I CKN 1169/99, OSNC 2000 r., nr 7-8, poz. 139).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach (np. wyrok z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05, wyrok z dnia 21 października 2005r., sygn. akt III CK 73/05, wyrok z dnia 13 października 2004 r. sygn. akt III CK 245/04, LEX nr 174185), skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej, niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2008r., I ACa 180/08, LEX nr 468598).

Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd pierwszej instancji nie naruszył powyższych dyrektyw oceny dowodów i w sposób prawidłowy dokonał ustaleń faktycznych w przedmiotowej sprawie. Argument, że niekorzystanie przez powódkę z pomocy psychologicznej lub psychiatrycznej po tragicznej śmierci brata nie uzasadnia przyznania zadośćuczynienia w zasądzonej wysokości należy uznać za całkowicie nietrafiony. Powódkę z bratem łączyła silna więź trwająca przez całe ich życie, kontakt między rodzeństwem nie zerwał się pomimo usamodzielnienia się w związku z wkroczeniem dorosłość i założeniem własnych rodzin. Materiał dowodowy przedstawiony w sprawie został prawidłowo oceniony przez Sąd pierwszej instancji jako wskazujący, że powódka z bratem utrzymywali ze sobą stosunkowo częsty kontakt, zarówno osobisty – na spotkaniach rodzinnych, jak i telefoniczny. Powódka odczuła silny ciężar emocjonalny w związku z śmiercią brata, ponieważ była świadkiem tej chwili w szpitalu oraz zobaczyła stan ciała brata po wypadku. Nie można również przyznać racji zarzutowi apelującego, że typowy i niemający charakteru patologicznego (w szczególności w sferze stanu zdrowia) przebieg reakcji powódki po stracie członka rodziny nie uzasadniał przyznania zadośćuczynienia w zasądzonej wysokości.

Przechodząc natomiast do podniesionych zarzutów prawa materialnego należy wskazać, że również te zarzuty okazały się całkowicie chybione.

Niezasadny okazał się podniesiony zarzut naruszenia 446 § 4 k.c., należy w tym miejscu podkreślić, że zadośćuczynienie jest formą rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej i obejmuje swym zakresem wszelkie cierpienia fizyczne i psychiczne, które nie mogą być bezpośrednio przeliczone na pieniądze. Ustawodawca nie wprowadził przy tym żadnych kryteriów, jakimi powinien kierować się sąd przy ustalaniu wysokości należnego

poszkodowanemu zadośćuczynienia, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, iż ma być ono odpowiednie. Już z powyższego wynika zatem, iż pojęcie „sumy odpowiedniej” jest pojęciem o charakterze nieodokreślonym. Z tego względu w orzecznictwie, a także w doktrynie wskazuje się kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Kryteriami tymi są m.in. wiek poszkodowanego, stopień doznanych cierpień fizycznych i psychicznych, ich intensywność i czas trwania, nieodwracalność następstw wypadku, rodzaj wykonywanej pracy, szanse na przyszłość, poczucie nieprzydatności społecznej, bezradność życiową oraz inne czynniki podobnej natury (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2007 r., sygn. akt V CSK 245/07, LEX nr 369691). Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenie, jaka konkretna kwota jest „odpowiednia”, z istoty swej, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne. Zawsze musi ono opierać się tak na całokształcie okoliczności sprawy, jak i na czytelnych kryteriach ocennych, rzetelnie wskazanych w treści uzasadnienia (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 5 maja 2008 r., II AKa 83/08, KZS 2008/12/68). W kontekście tych uwag stwierdzić należy, że zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny w postępowaniu odwoławczym tylko wtedy, gdy orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania wysokości tego świadczenia. Tym samym praktycznie rzecz biorąc ma to miejsce przy ustaleniu kwoty symbolicznej bądź też nadmiernie wysokiej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2008 r., V KK 45/08, LEX nr 438427). Ponadto przyznane zadośćuczynienie, powinno z jednej strony o przedstawiać realną, ekonomicznie odczuwalną wartość, z drugiej zaś powinno być umiarkowane, przez co należy rozumieć kwotę pieniężną, której wysokość jest utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. W orzecznictwie ostatniego okresu podnosi się uzupełniający charakter zasady umiarkowanego zadośćuczynienia - w przyjętym wyżej znaczeniu - w stosunku do kwestii zasadniczej, jaką jest rozmiar szkody niemajątkowej, i wskazuje, że powołanie się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia na potrzebę utrzymania go w rozsądnych granicach nie może prowadzić do podważenia jego kompensacyjnej funkcji (wyroki SN z dnia 12 września 2002 r. 2002 r. sygn. IV CKN 1266/00 niepubl. oraz z dnia 30 stycznia 2004 r. sygn. I CK 131/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 40).

Ponadto z uwagi na obecność sędziowskiego uznania ingerencja w rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji może mieć miejsce tylko w wypadkach rażącego naruszenia kryteriów przyznawania zadośćuczynienia, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. (por. przykładowo Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 października 2009 r., I CSK 83/09, LEX nr 553662 oraz Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 10 stycznia 2008r., I ACa 1048/07, LEX nr 466432).

Mając na uwadze powyższe rozważania, należy stwierdzić, że wbrew argumentacji apelującego, na skutek śmierci brata, nastąpiło naruszenie dobra osobistego powódki w postaci szczególnej więzi emocjonalnej pomiędzy nią i zmarłym. W związku z powyższym Sąd Okręgowy w pełni aprobuje ocenę Sądu pierwszej instancji, który uznał, że niewygórowaną oraz adekwatną do rozmiaru krzywdy doznanej przez powódkę jest kwota zadośćuczynienia 15.000 zł. W przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia przez Sąd Rejonowy kryteriów przyznania zadośćuczynienia. Wręcz przeciwnie, biorąc pod uwagę opisane powyżej okoliczności, Sąd Odwoławczy podziela ocenę dokonaną przez Sąd pierwszej instancji w zakresie kwoty przyznanego powódce zadośćuczynienia, które jest adekwatne do doznanej przez nią krzywdy w związku z tragiczną śmiercią brata.

Również zarzut naruszenia prawa materialnego tj. art. 446 § 1 k.c. w zw. z art. 361 k.c. jest całkowicie pozbawiony racji. Zgodnie z wymienionym przepisem art. 361 k.c. obowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Należy zauważyć, że niniejsze postępowanie dotyczy roszczeń pozostających w związku z tragiczną śmiercią brata powódki spowodowaną wypadkiem, którego sprawcą był objęty ochroną ubezpieczeniową OC posiadaczy pojazdów mechanicznych świadczoną przez pozwanego. Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że powódka udowodniła, że zajęła się pochówkiem zmarłego brata i poniosła z tego tytułu wydatki. Koszt wymiany płyty nagrobnej podlegał zwrotowi, skoro jego wymiana wynikała z pochowania brata w grobie rodzinnym, a więc koniecznością umieszczenia danych zmarłego na nagrobku. Ponadto Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie do kwestii braku wpływu na wysokość dochodzonego odszkodowania na podstawie art. 446 § 1 k.c. - wypłaty zasiłku pogrzebowego.

Na końcu należy wskazać, że błędny jest pogląd apelującego, że odsetki ustawowe od przyznanego powodowi zadośćuczynienia powinny zostać zasądzone od daty wyrokowania.

Zobowiązanie dłużnika do naprawienia szkody spowodowanej czynem niedozwolonym jest zobowiązaniem o charakterze bezterminowym. Wobec tego zadośćuczynienie należy traktować jak wierzytelność bezterminową, a więc świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Stosownie do art. 481 § 1 k.c. wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, jeżeli dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia. O takim opóźnieniu można mówić, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w terminie, w którym stało się ono wymagalne, także wówczas, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia.

Wymagalność zadośćuczynienia z art. 445 k.c. i 446 k.c. i związany z nią obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie przypadają na dzień doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty przed wytoczeniem powództwa albo odpisu pozwu (ewentualnie pisma rozszerzającego powództwo, chyba że rozszerzenie nastąpiło na rozprawie w obecności dłużnika). Z charakteru świadczenia z art. 445 § 1 k.c., którego wysokość zależna jest od oceny rozmiaru krzywdy, ze swej istoty trudno wymiernej i zależnej od szeregu okoliczności związanych z następstwami uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, wynika, że obowiązek jego niezwłocznego spełnienia powstaje po wezwaniu dłużnika i że od tego momentu należą się odsetki za opóźnienie (wyrok SN z 18.09.1970 r., OSNCP 1971, poz. 103). W tej sytuacji bowiem zasądzenie odsetek od daty wyrokowania prowadziłoby w istocie do ich umorzenia za okres sprzed daty wyroku i stanowi niezasadne uprzywilejowanie dłużnika, skłaniając go niekiedy do jak najdłuższego zwlekania z opóźnionym świadczeniem pieniężnym, w oczekiwaniu na orzeczenia sądu znoszące obowiązek zapłaty odsetek za wcześniejszy okres (tak: uchwała SN z 15 maja 2009 r. III CZP 140/08, Legalis Nr 141182).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację pozwanego, jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 oraz § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. Dz.U. 2015 r. poz. 1804, z póź. zm.), zasądając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Marta Witoszyńska